

**CYFARWYDDWR SWYDDOGAETH (ADNODDAU)/
DIRECTOR OF FUNCTION (RESOURCES)**

CYNGOR SIR YNYS MÔN
ISLE OF ANGLESEY COUNTY COUNCIL
Swyddfa'r Sir
LLANGFENI
Ynys Môn ☒ Isle of Anglesey
LL77 7TW

ffôn/tel: (01248) 752601 ffacs/fax:

Gofynnwch am – Please ask for: Mr R M Jones

E-bost – E-mail: rmjfi@ynysmon.llyw.cymru
Ein Cyf – Our Ref:
Eich Cyf – Your Ref: 2887A2022

13 Mai 2022

Mr Derwyn Owen,
Cyfarwyddwr Ymgysylltu,
Archwilio Cymru,
24 Cathedral Road,
CAERDYDD.
CF11 9LJ.

Annwyl Derwyn,

Parthed: Cymhorthdal Budd-dal Tai - Cyngor Sir Ynys Môn

Diolch am eich llythyr ynglŷn â'r uchod, sy'n crynhoi'r sefyllfa mewn perthynas â'r cymhorthdal ac sydd hefyd yn cofnodi'r trafodaethau niferus a gefais gyda chi a'ch staff ynglŷn â'r mater hwn.

Nid wyf yn anghytuno ag elfennau ffeithiol eich llythyr, ond credaf y dylwn roi'r llythyr mewn rhyw fath o gyd-destun i geisio egluro pam ein bod yn y sefyllfa yr ydym ynddi heddiw.

Yn amlwg, dechreuodd y problemau cyn i chi ddod yn gyfrifol am archwilio'r hawliadau cymhorthdal yn 2016/17. Hyd at 2016/17, roedd gan yr Archwilwyr ddealltwriaeth dda o sut i archwilio hawliadau cymhorthdal, ynghyd â dealltwriaeth dda o systemau a gweithdrefnau'r Cyngor, ac roedd hyn yn eu galluogi i gwblhau'r archwiliad o fewn yr amserlen ofynnol a darparu adborth amserol i'r Cyngor er mwyn iddo allu mynd i'r afael ag unrhyw gamgymeriadau a nodwyd i osgoi unrhyw broblemau gyda hawliadau dilynol. Yn anffodus, oherwydd nifer o ffactorau, ni lwyddodd yr archwilwyr a benodwyd i archwilio hawliadau 2016/17 a 2017/18 i gwblhau'r gwaith mewn da bryd drwy ddechongli'r canllawiau archwilio yn bragmatig. Roeddent hefyd yn disgwyl i staff y Cyngor ddarparu ychwaneg o wybodaeth cyn eu bod yn cychwyn y gwaith archwilio, ac nid oedd gan y Cyngor yr adnoddau i wneud hyn. Oherwydd y ffactorau hyn, cafwyd oedi wrth gwblhau'r archwiliadau ar gyfer 2016/17 a 2017/18. Yn y diwedd, oherwydd y problemau a wynebom fel Cyngor, bu'n rhaid i Archwilio Cymru gymryd cyfrifoldeb dros y gwaith o archwilio hawliadau 2017/18 a 2018/19. Arweiniodd hyn at oedi pellach, gan y bu'n rhaid i'ch staff ddechrau ar y broses o archwilio'r ddwy flynedd dan sylw o'r dechrau fwy neu lai. Cynyddodd hyn lwyth gwaith yr unig aelod o staff sy'n delio â hawliadau cymhorthdal y Cyngor, ac fe arweiniodd hyn at oedi o ran canfod y camgymeriadau y cyfeiriwch atynt a gallu'r Cyngor i ymateb iddynt. Pe byddai'r archwiliadau yn 2016/17 a 2017/18 wedi cael eu cwblhau i'r safon flaenorol, credwn na fyddai'r problemau wedi bod mor sylweddol ac y mae.

Mae'r canllawiau archwilio yn berthnasol i bob awdurdod ac nid yw lefel y profion yn gysylltiedig â maint yr Awdurdod. Mae hyn yn creu baich sylweddol i gynghorau bach fel Ynys Môn, gan nad yw lefel y profion yn gymesur â'r risg. Er fy mod yn deall bod Archwilio Cymru'n cynnal archwiliadau yn unol â chanllawiau'r Adran Gwaith a Phensiynau (DWP), mae angen eu diweddarau ac rydym o'r farn y dylai Archwilio Cymru bwysu ar y DWP i adolygu'r canllawiau fel bod archwiliadau'n ystyried y risg, yn hytrach na defnyddio un dull sy'n gwneud y tro i bawb.

Nodwch bod y gwallau a briodolir i'r Awdurdod Lleol werth £114,892, ond mae'n rhaid ystyried hyn yng nghyd-destun hawliadau gwerth cyfanswm o £18,544,166 ar gyfer 2018/19, sef cyfradd gwallau o 0.6%. Derbyniaf bod hyn y golled y bydd yn rhaid i drethdalwyr Ynys Môn ei hysgwyddo a bod rhaid i ni wneud popeth o fewn ein gallu i leihau'r golled.

Rydym wedi ceisio blaenoriaethu'r gwaith o gwblhau'r hawliadau cymhorthdal a byddwn yn parhau i wneud hyn, ond mae'r ddwy flynedd ddiwethaf wedi bod yn anodd iawn yn sgil y cyfrifoldebau ychwanegol a roddwyd ar y tîm gan Lywodraeth Cymru (taliadau prydau ysgol am ddim, taliadau hunan-ynysu, grantiau costau byw ac ati.), ymddeoliad y Rheolwr Gwasanaethau Refeniw a Budd-daliadau a secondiad y Rheolwr Budd-daliadau i Lywodraeth Cymru, yn ogystal â'r anawsterau a ddaeth yn sgil y rheidrwydd ar staff i weithio gartref. Rydym hefyd wedi cael trafferth dod o hyd i staff asiantaeth ychwanegol, gyda'r profiad angenrheidiol, i ddod i weithio i Ynys Môn ar sail tymor byr. Fel y nodwch yn eich llythyr, mae hyn wedi rhoi baich ychwanegol ar un aelod o staff, sydd â nifer o ddyletswyddau eraill y mae'n rhaid eu blaenoriaethu ar adegau.

Wrth symud i'r flwyddyn ariannol newydd, bydd y llwyth gwaith sy'n cynyddu ar ddiwedd y flwyddyn ariannol yn lleihau, mae'r Rheolwr Budd-daliadau i fod y ddychwelyd o'i secondiad a, chyda lwc, gan bod y sefyllfa Covid yn gwella, fe all staff ddychwelyd i'r swyddfa a bydd llai o ofyniad gan Lywodraeth Cymru i roi cynlluniau ychwanegol ar waith.

Cyn mynd i'r afael â'r argymhellion tymor hwy a nodir yn Atodiad 1, hoffwn nodi y daethom o hyd i aelod staff a fydd yn cynorthwyo'r Rheolwr Perfformiad a Datblygu i gwblhau'r wybodaeth angenrheidiol rydych ei angen, ac rwyf yn gobeithio y bydd hyn yn ein galluogi i gwblhau'r 2 archwiliad sydd heb eu cwblhau erbyn diwedd yr haf / dechrau'r hydref ac y gallwn ddechrau ar yr archwiliad ar gyfer 2021/22 yn fuan wedi hynny.

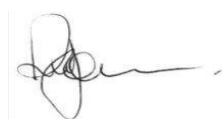
Yn y tymor hwy, rydym yn y broses o ailstrwythuro'r Tîm Refeniw a Budd-daliadau, a byddwn yn cryfhau'r Tîm Perfformiad a Datblygu drwy gynyddu capasiti, nid yn unig er mwyn delio gydag archwiliadau, ond hefyd er mwyn ymgymryd ag ychwaneg o waith sicrhau ansawdd drwy gydol y flwyddyn, gyda'r nod o leihau gwallau prosesu.

Yn dilyn dychweliad y Rheolwr Budd-daliadau o'i secondiad, gallwn ganolbwyntio ar adolygu gwallau a rhoi rhaglen hyfforddi gyffredinol ar waith ar gyfer y staff a thargedu hyfforddiant i fynd i'r afael â'r gwallau penodol a nodwyd. Er y bydd y gwaith hwn yn rhy hwyr i ddylanwadu ar hawliad 2021/22, rydym yn gobeithio dechrau gweld mantais y gwaith hwn yn 2022/23 ac, i raddau helaethach, yn hawliad 2023/24. Os gallwn leihau nifer y gwallau'n sylweddol, yna gallwn leihau nifer y profion archwilio a llwyth gwaith staff Archwilio Cymru a staff y Cyngor, yn ogystal â lleihau'r ffioedd archwilio a lefel y chymhorthdal a gollir.

Hoffwn fanteisio ar y cyfle i ddiolch i chi a'ch staff am ddelio â'r hawliadau cymhorthdal yn broffesiynol, bragmatig ac ymarferol ers i chi ymgymryd â'r gwaith ac, unwaith y byddwn wedi delio â'r ôl-groniad presennol, gobeithiaf y gallwn roi proses amserol ar waith a lleihau lefel y profion archwilio fydd eu hangen.

Trefnaf fod eich llythyr a'r ymateb hwn yn cael ei drafod yng nghyfarfod nesaf y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ym mis Mehefin 2022.

Yn gywir,

MARC JONES
CYFARWYDDWR SWYDDOGAETH (ADNODDAU) / SWYDDOG ADRAN 151